

VESZPRÉM MEGYEI ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL	
Érkezett:	2016 FEBR 11
Szám:	04/124/2016 Mell.:
Előszám:	Ügyintéző:
104/124/2016	Balogh Zs.

JAVASLAT

a „ Várpalotai homokbánya természetvédelmi terület”

Veszprém Megyei Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Korbély Barnabás és Bite Zoltán (név)

..... (aláírás)

Várpalota, 2015. szeptember 30. (település, dátum)

Korbély Barnabás,
Értéktár Bizottság Titkára

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Várpalota Város Önkormányzata- Értéktár Bizottság
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: **Várpalota Város Önkormányzata- Értéktár bizottság**
Levelezési cím: **8100 Várpalota, Gárdonyi u. 39.**
Telefonszám: **30/6318326**
E-mail cím: **nemeth.kovacs.anita@varpalota.hu**

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése „**Várpalotai homokbánya természetvédelmi terület**”
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
* természeti környezet turizmus
1. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:
Várpalota 2617 hrsz. ingatlan (Gagarin utca 3.)
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
települési tájegységi • megyei külhoni magyarság
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Bakony DK-i előterében elhelyezkedő Várpalotai-medencét mintegy fél kilométer

vastagságú fiatal harmadidőszaki üledékes sorozat tölti ki, amelyből hosszú időn keresztül

barnaszenet is bányásztak.

A város belterületén található jó minőségű miocén homokot évtizedeken át termelték. A

hely rendkívüli őslénytani jelentőségét felismerve 1954-ben leállították a bányaművelést,

és létrehozták az egyik legelső magyarországi természetvédelmi területet. A napjainkra

bemutatóhellyé kiépített geológiai alapszelvényt fából készült védőtető óvja az időjárás

viszontagságaitól. A közel 10 m magas bányafal alsó pár métere kevés agyaggal keveredett, okkersárga, finom- és középszemcsés kvarchomokból áll. A sekélytengeri

üledék viszonylag nyugodtabb vízben ülepedett le, mint a felette lévő litorális rétegsor.

Hozzá képest kevesebb molluszkát, de több foraminiferát tartalmaz. E mészvázás egysejtűekből közel 100 fajt sikerült azonosítani.

A bányafal felső, 4–5 m vastagságú nagyobbik részét szürke, jól osztályozott, közép- és

aprószemcséjű, kereszttrétegzett homok alkotja. Benne hihetetlen mennyiségű mészvázás

puhatestű (csiga és kagyló) található; nem túlzás milliós nagyságrendű példányszámról

beszélni. A kitűnő megtartású mészvázakon a díszítettség mellett néha még az eredeti

színezettség is látható. Számos paleontológus foglalkozott a rendkívül gazdag fauna

meghatározásával. Több mint 400 fajt tartalmaz a lista, közülük csak a leggyakoribb

nemzetségeket említjük: Turritella, Pirenella, Natica, Dorsanum, Nassa, Tudicla, Ancilla,

Arca, Anomia, Venus. Az óriási egyedszám magyarázata, hogy a mészvázakat a hullámmozgás mosta össze. Ilyen korú, hasonlóan gazdag fauna egyedül Dél-Franciaországból ismeretes. A foraminiferás korhatározás szerint a rétegsor az alsó-bádeni

alsó részének ún. „felső-lagenidae”-s szintjét képviseli (M3b).

Különleges és ritka őslénytani leletnek számítanak az egyik várpalotai szenes külfejtés

mikrolemezes aleurolitjából (olajpala) előkerült jó megtartású, néhány cm-es halmaradványok. A fossziliákat – több tízezer más őslénytani anyaggal együtt – a

Bakonyi

Természettudományi Múzeum őrzi Zircen.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

- Több mint fél évszázad óta vizsgált geológiai alapszelvény, amelyet geoturisztikai látnivalóként megnyitották az érdeklődő nagyközönség előtt is
- Nemzetközileg számon tartott miocén fosszília lelőhely
- Rendkívüli fajgazdagság molluszkák és foraminiferák vonatkozásában
- Kitűnő megtartású ősmaradványok

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

ÁDÁM L., MAROSI S., SZILÁRD J. szerk. (1987): A Dunántúli-középhegység A). Természeti

adottságok és erőforrások – Akadémiai Kiadó, Bp.

JUHÁSZ Á. (1983): Évmilliók emlékei – Gondolat Kiadó, Bp.

KECSKEMÉ TINÉ KÖRMENDI A. (1961): A várpalotai természetvédelmi terület homokréteg

összletének finomrétegtani vizsgálata – Földtani Közlöny 91. 4.

KECSKEMÉ TINÉ KÖRMENDI A. (1962): Új molluszkafajok a várpalotai középső-miocénből. I.

Gastropoda. II. Lamellibranchiata – Földtani Közlöny 92.

KÓKAY J. (1959): Adatok a várpalotai perspektivikus kutatásokról – Földtani Közlöny 89. 2.

KÓKAY J. (1988): Magyarország geológiai alapszelvényei: Várpalota, Szabó-féle homokbánya

KOPASZ M. szerk. (1976): Védett természeti értékeink – Mezőgazdasági Kiadó, Bp.

MAJZON L. (1943): Várpalotai felsőmediterrán foraminiferák – Földtani Intézet Évi Jelentése

3. füzet

STRAUSZ L. (1943): Mediterrán kövületek Baranyából és Várpalotáról – Földtani Közlöny 73.

STRAUSZ L. (1952): Adatok a várpalotai miocén faunához – Földtani Közlöny 82. 2.

STRAUSZ L. (1954): Várpalotai felsőmediterrán csigák – Geol. Hung. Ser. Paleont. 25.

STRAUSZ L., SZALAY T. (1943): A várpalotai felső mediterrán kagylók – Földtani Intézet Évi

Jelentése 3. füzet

SZALAY T. (1926): A várpalotai középső miocén fauna – Ann. Musei Nat. Hung. 24.

SZALAY T. (1940): A dunántúli miocén – Földtani Közlöny 70.

TELEGDY-ROTH K. (1924): A várpalotai lignitterület – Földtani Közlöny 54.

TELEGDY-ROTH K. (1928): Führer in Várpalota – Führer zu den Studienreisen der Paleontologischen Gesellschaft

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.homokbanya.eu>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Várpalotai-homokbánya feltárása a védőtetővel (fotó: Korbély Barnabás)

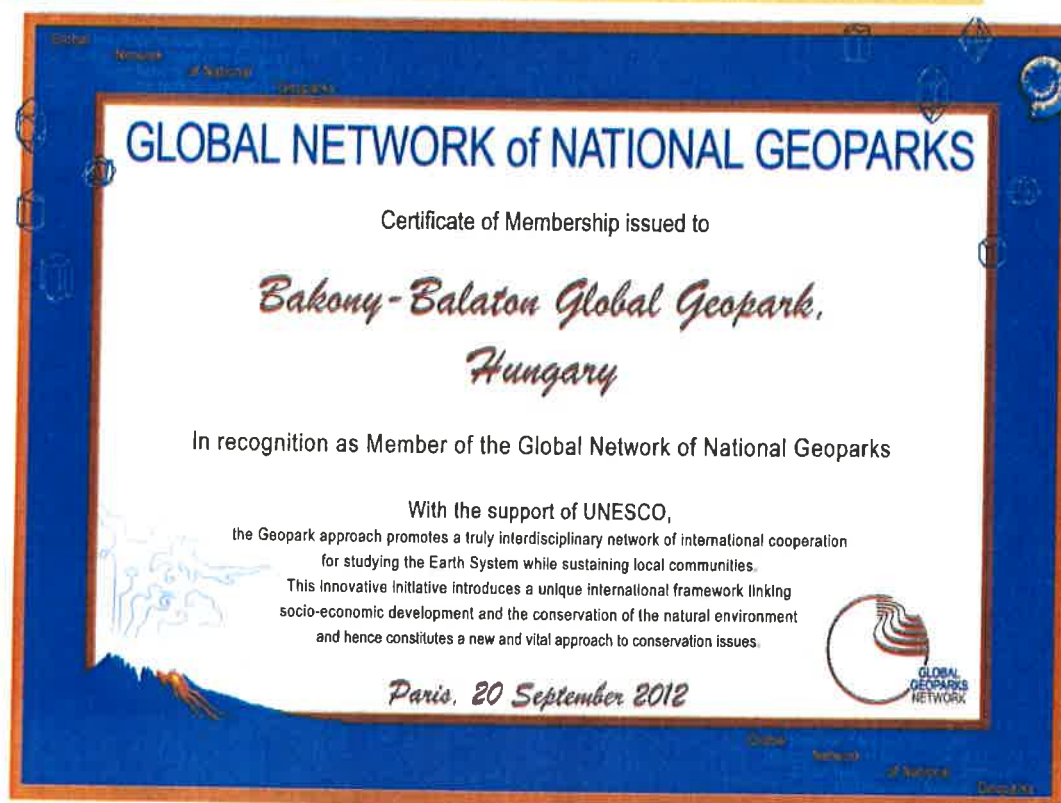

A feltárásban több mint 400 puhatestű faj maradványai találhatóak
(fotó: Korbély Barnabás)

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek Ez is kell
A terület a nemzetközileg is elismert Bakony–Balaton Geopark területén található, amely
2012-től tagja az Európai Geopark Hálózatnak és az UNESCO által támogatott Globális Geopark Hálózatnak is.

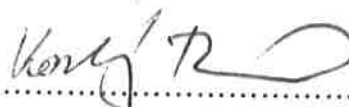
2. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
Ez is kell

A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek felhasználásához hozzájárulunk.

NYILATKOZAT

Alulírott **Korbély Barnabás**, mint a Bakony–Balaton Geopark Csoport vezetője nyilatkozom, hogy a Javaslat a „**Várpalotai homokbánya természetvédelmi terület**” Veszprém Megyei Értéktárba történő felvételéhez csatolt fényképek a **Bakony–Balaton UNESCO Globális Geoparkot irányító Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (BfNPI)** tulajdonát képezik, és hozzájárulok a további felhasználásukhoz.

Csopak, 2016. február 2.

.....
Korbély Barnabás

BfNPI Bakony–Balaton Geopark Csoport
csoportvezető